

Asia: VN/5061/2021

Lausuntopyyntö lukiokoulutuksen laatustrategian luonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnon tiivistelmä

-

Johdanto

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus on todennut 2017 ja 2022, että suurella osalla koulutuksen järjestäjistä ei ole lain edellyttämää arviointi- ja laatu järjestelmää. Olemassa olevat järjestelmät kohdistuvat pääasiassa perusasteelle. Sen vuoksi on hyvä, että lukiokoulutukselle laaditaan valtakunnallinen ohjeistus.

Strategian alussa olisi syytä määritellä konkreettisemmin laatu järjestelmä ja esitellä lyhyesti laatujohtamisen periaatteita. Nämä ovat suurelle joukolle rehtoreita ja opettajia tuntemattomia.

Visio lukiokoulutuksesta ja lukiokoulutuksen laadunhallinnasta

-

Laadunhallinta suomalaisessa koulutusjärjestelmässä

-

Keskeiset toimijat

-

Toimintaympäristön kuvaus

Toimintaympäristö on kuvattu pääosin oikeansuuntaisesti. Digitalisaatio mahdollistaa alenevan opiskelijamäärän oloissa opetuksen tarjoamisen. Huomattava kuitenkin on, että nuoret kaipaavat ensi sijassa lähiopetusta ja kaveripiirin läsnäoloa. Puhdas etäkoulu on usein vain ns. pakkoratkaisu, ei haluttu valinta.

Kuten strategiassa todetaan, digitalisaation kehittämisessä avainasemassa on osaava henkilöstö. Tämä, samoin kuin ict-laiteinfrastruktuuri, ovat koulutuksen järjestäjän vastuulla. Kuntien alati kireä taloustilanne ei salli mittavia investointeja eikä henkilöstölisäyksiä. Opettajat voivat työnsä ohella vastata vain laitteiden ja ohjelmistojen pedagogisen käytön suunnittelusta.

Hyvinvoinnin ja osallisuuden yhteydessä mainitut opiskelutaitojen haasteet ovat lisääntyneet selvästi viime vuosina. Lukeminen, luetun ymmärtäminen, kirjoittaminen ja matemaattiset taidot polarisoituvat. Osalla lukion aloittavista ei ole riittäviä taitoja opinnoista selviytymiseen. Tässä tarvitaan panostuksia perusopetukseen ja erityisen huomion kiinnittämistä uudistettavissa perusopetuksen laatuksiteereissä.

Lukiokoulutuksen laatutekijät

Laatutekijöiksi valitut teemat ovat keskeisiä.

Karvin 2017 raportissa todetaan, että eräs päätekijä laatu järjestelmien puuttumiselle on paikallinen osaamisen ja resurssien puute. Vastaajat toivoivat usein valmiita käyttöön otettavia malleja. Perusopetuksen laatuksiteerit ovat sellaiset. Lukiokoulutuksen laatuksstrategiassa tulisi olla selkeät laatukskortit eri osa-alueille. Lopussa oleva liite on hyvä lähtökohta. Tämä yhdenmukaistaisi toimintaa valtakunnallisesti ja nopeuttaisi järjestelmän käynnistämistä. Liitteessä mainituista asioista ei käy ilmi, millaista tavoitetilaa niillä tavoitellaan, kuten perusopetuksen osalta on asia.

Laadukas oppiminen

Luvun sisältö on pelkkä luettelomaisesti esitetty opetussuunnitelman perusteet. Esimerkiksi jo toisesta kappaleesta voi poimia jopa kahdeksan eri arviointikohdetta. Tällä tavoin toimien arvioitavaa tulee aivan liikaa. Olisi suotavaa, että oppimiskäsityksestä, opintojakson arvioinnista, oppimisympäristöstä, tuesta ja ohjauksesta sekä oppilaitosyhteistyöstä olisi selkeät laatukskortit, joista kustakin löytyisi 2-4 arviointikohdetta.

Hyvinvointi ja osallisuus

Kuten edellä.

Kehittyvä toimintakulttuuri

Toimintakulttuurin periaatteet on johdettu opetussuunnitelmasta oikein. Edellisiin viitaten tämäkin alue on syytä esittää laatukskorttien muodossa. Niiden yhteydessä voi olla syytä tarkentaa esimerkein, mitä tunnuslukuja ja tietoaineistoja on järkevää hyödyntää.

Liittyen arviointitiedon keräämiseen on eduskunnan sivistysvaliokunta todennut (11/2002), että pelkät kirjalliset tiedot eivät riitä opetushallinnossa kokonaiskuvan saamiseksi. Tarvitaan myös havainnointia.

Saavutettava lukiokoulutus

Lukioiden mahdollisuudet vaikuttaa sosioekonomisen taustan vaikutukseen lukioon hakeutumiseen ovat rajalliset. Laajennettu oppivelvollisuus poisti oppimateriaaleihin liittyvät kynnykset. Kotien vaikutukseen pystyy perusopetuksen oppilaanohjaus vaikuttamaan enemmän.

Laatustrategian toteuttamisesta

Strategialle esitetyt tavoitteet ovat vaikeasti saavutettavia, mikäli Laatutekijöitä ei konkretisoida. Kouluissa on verraten vähän laatuajattelun osaamista. Eduskunnan sivistysvaliokunta on todennut (3/1998), että arvioinnin käyttöön on osoitettava riittävät taloudelliset voimavarat ja henkilöresurssit. Mikäli kouluissa opettajat ja rehtorit joutuvat päätyönsä ohella johtamaan erittäin yleisluontoisesta strategiatekstistä käytännön tavoitteita, jää toteutumisaste yhtä alhaiseksi kuin se on tällä hetkellä Karvin tutkimusten mukaan.

Liitteessä esitetyistä asioista, dokumenteista ja arviointikohteista pystyvät kokeneet arviointialan osaajat luomaan kriteeristöjä. Laatuajatteluun perehtymättömille tehtävä on liian haastava ja todennäköisesti lannistaa yrittäjiä.

Mikäli Laatutekijöihin ei laadita valmiita laatukortteja, tulee henkilöstön koulutukseen kohdentaa runsaasti resursseja. Tulee myös varmistaa, että koulutuksen järjestäjillä on mahdollisuus resurssoida laatutyötä.

Liite

-

Vilkkö Varpu
Orimattilan kaupunki

Silvennoinen Mika
Orimattilan kaupunki - Sivistystoimiala/Opetuspalvelut